یاسای سەندیکای ژمێریار و تەدقیقکارانی هەرێمی کوردستانی عێراق

بە ناوی خوای بەخشندەو میهرەبان
بە ناوی گەلەوە
ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق
ژمارەی دەرهێنان: ٣٦
رۆژی دەرهێنان: ٢٠/١٢/٢٠٠٠

«بڕیار»

پشت بە حوکمەکانی بڕگە (١)ی ماددەی (٥٦)و ماددەی (٥٣)لە یاسای ژمارە (١)ی هەمواركراوی ساڵی (١٩٩٢)و لەسەر داواکاریی وەزیری دارایی وئابوری و رەزامەندیی ئەنجومەنی وەزیران و ئەو یاساکارییەش کە ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق لە دانیشتنی ژمارە(٢٥)ی رۆژی (١٩/١٢/٢٠٠٠)دا ئەنجامی داوەو، بەپێی ئەو دەسەڵاتەش کە بڕگە (٣)ی ماددەی دووەمی یاسای ژمارە (١٠)ی ساڵی ١٩٩٧ پێمانی داوە، بڕیاری دەرهێنانی ئەم یاسابەمان دا:

یاسای
ژمارە (١٨)ی ساڵی ٢٠٠٠
یاسای
سەندیکای ژمێریار و تەدقیقکارانی هەرێمی کوردستانی عێراق

«پێناسەکان»

ماددەی یەکەم:

مەبەست لە دەستەواژەکانی خوارەوە، ماناکانی بەرامبەریانە:

١- هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق.
٢- سەندیکا: سەندیکای ژمێریار و تەدقیقکارانی هەرێمی کوردستانی عێراق.
٣- ئەنجومەن: ئەنجومەنی سەندیکا.
٤- نەقیب: نەقیبی ژمێریار و تەدقیقکاران.
٥- تۆمار: ئەو تۆمارە تایبەتییەی سەندیکایە کە بۆ ناونیشان نوسینی ئەندامەکانی ئامادەکراوە.
٦- پیشە: هەڵسوڕاندنی پیشەی ژمێرباری و تەدقیقکردنە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

بەشی یەکەم
«دامەزراندن و ئامانجەکانی»
ــ دامەزراندن ــ

ماددەی دووەم:

١ــ بەپێی ئەم یاسایە، سەندیکایەک بەناوی «سەندیکای ژمێریار و تەدقیقکارانی هەرێمی کوردستانی عێراق» دادەمەزرێ، کەسایەتییەکی مەعنەویی دەبێ و بارەگاکەی لە هەولێری پایتەختی هەرێمدا دەبێ و، بۆیشی هەیە لە جەرگەی پارێزگاکانی هەرێمدا لق بۆ سەندیکا بکاتەوە.
٢ــ بە ردزامەندیی لایەنە پەیوەندیدارەکان، لیژنەیەکی ئامادەکاری پێک دێ لە «١٥» ئەندام کەمتر نەبێ، تا هەڵبژاردنی گشتیی سەندیکا و سەرپەرشتی کردنی لەماوەی (٣) سێ مانگدا ئەنجام دەدرێ.

ماددەی سێیەم:

سەندیکا لە پێناو وەدیهاتینی ئەمانەدا کۆشش دەکا:
١ـ بەرزڕاگرتنی پیشەکە و، پاراستنی و، بەرزکردنەوەی پلەوپایەی پیشەیی و رۆشنبیری و تەقەنیی ئەندامەکانی.
٢ــ لە رابوونەوەی ئابووریی هەرێمدا هاوبەشی بکا و، شانبەشان لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکانیشدا، بۆ رەنگڕشتنیان هاوکاری بکات.

١ - هەرێم: هەرێمی کوردستانی عێراق.
٢ - سەندیکا: سەندیکای ژمێریار و تەدقیقکارانی هەرێمی کوردستانی عێراق.
٣- ئەنجومەن: ئەنجومەنی سەندیکا.
٤- نەقیب: نەقیبی ژمێریار و تەدقیقکاران.
٥ - تۆمار: ئەو تۆمارە تایبەتییەی سەندیکایە کە بۆ ناونیشان نوسینی ئەندامەکانی ئامادەکراوە.
٦- پیشە: هەڵسوڕاندنی پیشەی ژمێریاری و تەدقیقکردنە بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

بەشی یەکەم
«دامەزراندن و ئامانجەکانی»
ـ دامەزراندن ـ

ماددەی دووەم:

١ـ بەپێی ئەم یاسایە، سەندیکایەک بەناوی «سەندیکای ژمێریار و تەدقیقکارانی هەرێمی کوردستانی عێراق» دادەمەزرێ، کەسایەتییەکی مەعنەویی دەبێ و بارەگاکەی لە هەولێری پایتەختی هەرێمدا دەبێ و، بۆشی هەیە لە جەرگەی پارێزگاکانی هەرێمدا لق بۆ سەندیکا بکاتەوە.
٢ـ بە ڕەزامەندیی لایەنە پەیوەندیدارەکان، لیژنەیەکی ئامادەکاری پێک دێ لە «١٥» ئەندام کەمتر نەبێ، تا هەڵبژاردنی گشتیی سەندیکا و سەرپەرشتی کردنی لەماوەی (٣) سێ مانگدا ئەنجام دەدرێ.

ماددەی سێیەم:

سەندیکا لە پێناو وەدیهاتینی ئەمانەدا کۆشش دەکا:
١ـ بەرزڕاگرتنی پیشەکە و، پاراستنی و، بەرزکردنەوەی پلەوپایەی پیشەیی و ڕۆشنبیری و تەقەنیی ئەندامەکانی.
٢ـ لە ڕابوونەوەی ئابووریی هەرێمدا هاوبەشی بکا و، شانبەشان لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکانیشدا، بۆ ڕەنگڕشتنیان هاوکاری بکات.

٣ـ ڕێکخستنی ڕێسا و شێوازی هەڵسووڕاندن و ، موراقەبەکردنی وەکارخستنی پیشەکە.

٤ـ هاوکۆمەکی لەگەڵ هەموو دایەرە و دەزگا وسەندیکا و ڕێکخراوەکان وتوندوتۆڵ کردنی پەیوەندی لەگەڵ هەیئە ئیدارییە ئیقلیمییەکاندا بەجۆرێکی ئەوتۆ کە سەویە وئاستی ئیدارەی هەرێمی کوردستانی عێراق باڵاتر بکا و بەرەو چاکتری ببات.

٥ـ هەوڵ دەدا گیانی دۆستایەتی هاوپیشەیی «روح الزمالە» وهاوکۆمەکی لە نێوان ئەندامانیدا بەهێز بکا و دیفاع لە مافەکانیان بکا و ، بەرژەوەندیان بپارێزێ و ، مشووری خزمەتگوزاریی ئابووری و کۆمەڵایەتییان بخوا و پێشکەشیانی بکات.

٦- هەموو وزەو توانستەکان و شارەزایی ژمێریارو تەدقیقکاران بۆ خزمەت و پشت قایمکردنی حکومەتی هەرێم و ڕەگ داکوتانی پێڕۆی فیدراڵی خڕبکاتەوە و ڕێکیان بخات.

بەشی دووەم

«خۆنووسین ـ الانتماء ـ و ئەندامێتی»

ماددەی چوارەم:

شەرتوشرووتی ئەندامێتی، ئەمانەن:

١ـ دەبێ هاووڵاتیی هەرێم، یان جێواری هەرێم بێت.

٢ـ نابێ بە جینایەتێکی نا سیاسی، یا بە جونحەیەکی شەرەفنەنگێن حوکم درابێ.

٣ـ دەبێ یەکێ لەم بڕوانامانەی خوارەوەی هەبێ:

أ- بڕوانامەی بەکالۆریۆس لە ژمێریاری یان لە ئیدارەی ئیش وکاردا.

ب- دبلۆم لە ژمێریاری یان لە ئیدارەی ئیش وکاردا.

ج- بڕوانامەی ئامادەیی بازرگانی هەبێ و ماوەیەکیش لە پیشەی ژمێریاری یان تەدقیقکردندا ئیشی کردبێ لە پێنج ساڵ کەمتر نەبێ.

مادده‌ی پێنجه‌م:

١ـ خۆنوسین له سه‌ندیكادا، به‌داواكارییه‌كی نووسراو ده‌بێ كه بدرێ به نه‌قیب، یا به سه‌رۆكی لق له پارێزگه‌كاندا، ده‌شبێ هاوپێچ به‌ڵگه‌نامه‌گه‌لی پێویستی له‌گه‌ڵدا بێ.

٢ـ ئه‌و داواكاریی خۆنووسینه، له‌ماوه‌ی (٣٠)سی رۆژدا، كه له رۆژی له سه‌ندیكا تۆمار كردنییه‌وه ده‌ست پێ ده‌كا، ده‌خرێته به‌رده‌م ئه‌نجومه‌ن. ئه‌نجومه‌نیش هه‌ر له‌و ماوه‌یه‌دا ده‌بێ سه‌یری بكا و بیبڕێته‌وه، ده‌نا ئه‌گه‌ر ماوه‌كه به‌سه‌ربچێ و ئه‌نجومه‌ن نه‌یبڕیبێته‌وه، ئه‌وه، له‌وباره‌دا، داواكارییه‌كه به قبوڵكراو له قه‌ڵه‌م ده‌درێ.

٣ـ ئه‌نجومه‌ن بۆی هه‌یه، به بڕیارێكی هۆنیشانده‌ر «مسبب» داواكارییه‌كه بداته دواوه، له‌و باره‌دا، داواكاره‌كه‌ش بۆی هه‌یه، له ماوه‌ی «٣٠»سی رۆژدا كه له رۆژی ته‌بلیغه‌وه ده‌ست پێ ده‌كا، له‌به‌رده‌م دادگای پێداچوونه‌وه‌ی هه‌رێمی كوردستاندا تانه له بڕیاره‌كه بدا، ئیدی بڕیار، بڕیاری دادگایه و ده‌بڕدرێته‌وه.

مادده‌ی شه‌شه‌م:

١ـ ئابوونه‌ی خۆنوسین له سه‌ندیكاكه‌دا «٣٠» سی دیناره.

٢ـ ئابوونه‌ی به‌شداربوونی ساڵانه بیست دیناره، ده‌بێ له ماوه‌یه‌كیشدا بدرێ، كه هه‌موو ساڵێ له مانگی كانونی دووه‌م نه‌ترازێ، خۆ، ئه‌گه‌ر هات و ئه‌ندامێ له سه‌روه‌ختی «موعد» ئابوونه‌دانه‌كه دواكه‌وت، ئه‌وا، له‌سه‌دا په‌نجای ئابوونه‌ی به‌شداربوونه‌كه غه‌رامه ده‌كرێ، به‌ڵام ئه‌گه‌ر دوو ساڵ دوابه‌دوای یه‌ك، به‌بێ مه‌عزه‌ره‌تێكی به‌جێ، دوای خست، ئه‌وه، له‌و باره‌دا ناوی له تۆماری ئه‌ندامان ره‌ش ده‌كرێته‌وه.

مادده‌ی حه‌وته‌م:

پێویسته له‌سه‌ر دایه‌ره ره‌سمییه‌كان و نیمچه ره‌سمییه‌كانیش وێنه‌یه‌ك له فه‌رمانی دامه‌زراندن، یا ئیش پێ كردنی هه‌ر فرمانبه‌رێكی ئه‌ندام، بنێرن بۆ سه‌ندیكا.

ماددەی هەشتەم:

ناشێ ئەندامان نوسینگەی پسپۆری دابنێن بەبێ ئیجازە وەرگرتن لە سەندیکاوە. سەندیکا «١٠٠» سەد دینار رەسمی ساڵانەی ئەو ئیجازەیە وەردەگرێ.

ماددەی نۆیەم:

١ـ ئەندامانی سەندیکا، ئەوانەیان کە سەربەدایەرەی رەسمی، یان نیمچەرەسمییەکانن، مافی خۆیانە «بەردزامەندیی دایەرەکانیان»، دوای دەوامی رەسمی، بەپیشەی خۆیانەوە خەریک بن.

٢ـ ئەو ئەندامەی، بەپێی ئەو برگەیەی سەرەوە، لە پیادەکردنی پیشەی خۆی بەربەست کرابێ، بەپێی حوکمەکانی ئەو یاسا و پێرۆ و رێسایانەی کە لە دایەرەکەی خۆیدا، لەکاردایە، مافی دەرماڵەی پیشەیی، دەکەوێ.

بەشی سێیەم
«پێکهێنەکان ـ التشكيلات»

ماددەی دەیەم:

سەندیکا لە مانە پێک دێ:

١ـ دەستە «هەیئە»ی گشتی.

٢ـ ئەنجومەنی سەندیکا.

٣ـ لیژنەی زەپتی «الانضباط».

٤ـ لقەکانی سەندیکا لە پارێزگەکان.

ماددەی یازدەهەم:

١ـ دەستەی گشتی لە هەموو ئەو ئەندامانە، یا ئەو مەندوبانە پێک دێ کە بەپێی ئەم یاسایە ئیلتیزاماتی خۆیان بەجێ هێناوە و، لە سەندیکادا بە باڵاترین دەسەڵات لە قەڵەم دەدرێ. هەر سێ ساڵیش، جارێ،کە لەرۆژی هەڵبژاردنەکەوە دەست پێ دەکا، بە بریاری ئەنجومەن و داواکردنی نەقیب کۆبوونەوەیەکی ئاسایی بۆ هەڵبژاردنی نەقیب و هەشت ئەندام و دوو

ئەندامی یەدەک، بۆ جێگای ئەندامێتیی ئەنجومەن، لە بارەگای خۆیدا سازدەدا، «نیصاب»یش بە ئامادەبوونی دوو لە سێی ئەندامانی هەیئەی «دەستەی» گشتی، یا مەندووبەکان، دێتەجێ، ئەگەر «نصاب»یش نەهاتە جێ، ئەوا، دوای تێپەربوونی پازدە رۆژ بەسەر کۆبوونەوەی یەکەمدا، هەڵبژاردن، لە کات وجێگای دیارکراودا دەست پێ دەکا، لەم بارەدا «نصاب» بە ئامادەبوونی سێیەکی ئەندامان، یان مەندووبان دێتە جێ، خۆ ئەگەر هات و لەو رێژەیەش داگەڕا، ئەوە، لەم بارەدا، ئەنجومەن، بەوە لەقەڵەم دەدرێ کە بۆ خولێکی تریش لە کاری خۆیدا بەردەوامە.

٢ـ ئەگەر ژمارەی ئەندامانی دەستەی گشتی، لە «٥٠٠»پێنجسەد ئەندام زیاتر بێ، ئەوە، لەو بارەدا، هەڵبژاردنەکە لە رێگای مەندووبانەوە دەکرێ. رێژە «نسبە»ی نواندنیش، ئەنجومەن، خۆی یا جێگری پلەوپایەی ئەنجومەن دیاری دەکا، بە ئەندامانی ئەنجومەنی سەندیکاشەوە.

ماددەی دوازدەهەم:

دەستەی گشتی، ساڵانە کۆبوونەوەیەکی ئاسایی بەم مەبەستانەی خوارەوە سازدەدا:

١ـ تەسدیقکردنی بوجە.

٢ـ گفتوگۆکردن لەسەر راپۆرتی ساڵانە و کاروبار و حساباتی سەندیکا.

٣ـ بۆ سەیرکردنی پێشنیارەکانی ئەنجومەن کە دەربارەی هەموارکردنی یاسا و پێڕۆی ناوخۆی سەندیکا پێشکەشی دەکا.

٤ـ لەکاتی هەڵوەشاندنەوەی سەندیکادا، پاکتاو کردنی موڵک و ماڵ و داراییەکانی سەندیکا ئیقرار دەکا.

٥ـ دەشێ، لەسەر داواکاریی نەقیب و بڕیاری ئەنجومەنی سەندیکا، یا لەسەر داواکاریی نووسراوی سێیەکی ئەندامانی سەندیکا، هەیئەی

گشتی بانگهێشت بکرێ بۆ سازدانی کۆبوونەوەیەکی نائاسایی، بە مەرجێ هۆیە زەروورەکانی لە بانگهێشتەکەدا روون بکرێنەوە.

٦ـ لە کۆبوونەوە نا ئاساییەکانی هەیئەی گشتیدا، لەوە زیاتر کە باسی کاروباری ناو بەرنامەی کار، یان باسی هۆ و مەبەستی کۆبوونەوەکە، بکرێ، ناشێ باسی هیچ شتێکی دی بکرێ.

ماددەی سیازدەهەم:

١ـ هەر ئەندامێ، زەپتییە، پیشەکەی لێ قەدەغە کردبێ، ناشێ لە کۆبوونەوەکانی هەیئەی گشتیدا بەشدار بێت.

٢ـ بڕیارەکان، لە کۆبوونەوەکانی هەیئەی گشتیدا، بە زۆربنەی دەنگ، دەدرێن، جا ئەگەر هات و دەنگەکان هاوتا بوون، ئەوە، لەو بارەدا، ئەو تایە قورس دەبێ «دیباتەوە» کە دەنگی نەقیبی لەگەڵە.

ماددەی چواردەهەم:

نەقیب ، مەرجە:

١ـ هاووڵاتیی کوردستانی عێراق بێ و، نشینەی هەرێم بێ.

٢ـ دەبێ لە پیشەکەیدا ماوەیەک کاری کردبێ، لە «دە»ساڵ کەمتر نەبێ.

ماددەی پازدەهەم:

نەقیب ئەم دەسەڵاتانە دەگێڕێ:

١ـ سەرۆکایەتیی کۆبوونەوەکانی هەیئەی گشتی و ئەنجومەنی سەندیکا دەکا.

٢ـ نوێنەرایەتیی سەندیکا لە هەر موعامەلەیەکدا کەوتبێتە لای مەرجەعەکانی دادگایی و ئیداری و هەیئەتە رەسمی و نیمچەرەسمییەکان و ئەهلییەکان، هەروەها نوێنەری سەندیکایە بۆ کۆنگرەکان و تەسدیقکردنی موعامەلە و بەڵگەنامەگەلی سەربە سەندیکایش، دەشتوانێ هەندێ لەو دەسەڵاتانەی خۆی بدات بە هەر ئەندامێکی ئەنجومەن کە خۆی بیەوێ.

ماددەی شازدەهەم:

ئیدارەی کاروباری سەندیکا، ئەنجومەنێ دەیگرێتە دەست، لەمانە پێک دێ:

١ــ نەقیب.

٢ – هەشت ئەندام لەوانەی کە پیشەیان بۆ ماوەیەک کردبێ لەحەوت ساڵ کەمتر نەبێ.

ماددەی حەڤدەهەم:

١ــ ئەنجومەن، بە دەنگدانی نهێنی، لە یەکەم کۆبوونەوەی دوای هەڵبژاردندا نوێنەرێ بۆ نەقیب و، سکرتێرێک و ئەمینداریکی سنوق «خەزنەدار»لە ناو ئەندامانی خۆیدا هەڵدەبژێرێ و، دەسەڵاتی هەریەکەشیان پێڕۆی ناوخۆ دیاری دەکا.

٢ــ ئەنجومەن کۆبوونەوە ئاساییەکانی خۆی، لە کەمی، مانگی جارێ سازدەدا، هەروەها دەشێ، لەسەر داواکردنی نەقیب، یا داواکاریی سێیەکی ئەندامان، دانیشتنی ناوەخت «استثنائی»یش ساز بدا.

ماددەی هەژدەهەم:

١ـ «نصاب» لە ئەنجومەندا، بە ئامادەبوونی زۆرینەی ئەندامان دێتەجێ و، بڕیارەکانیش بە زۆرینەی دەنگی ئامادەبوان دەدرێ و، ئەگەر دەنگەکانیش هاوتا بوون، ئەوە، لەو بارەدا، دەنگی نەقیب بۆ کام تایان بێ، هی ئەوە.

٢ــ ئەگەر هات و، جێگای نەقیب، بەهەر هۆیەک دەبێ، ببێ، چۆڵ بوو، ئەوە، لەو بارەدا، نوێنەرەکەی جێگای دەگرێتەوە، خۆ، ئەگەر هات و جێگای نوێنەری نەقیبیش چۆڵ بوو، ئەوا، سکرتێر، بۆ باقیمەنی ماوەکە جێگای دەگرێتەوە.

٣ـ ئەگەر، هەر جێگایەکی ئەنجومەن، بەهەر هۆیەک دەبێ، ببێ، چۆڵ بوو، ئەوە، لەو بارەدا، ئەندامێ لە ئەندامە ئەسڵییەکان، بە دەنگدانی نهێنی جێگای دەگرێتەوە، خۆ ئەگەر هات و جێگای ئەمیش چۆڵ بوو، نەمە،

لەم بارەدا، یەکێ لە دوو ئەندامە یەدەگەکە، کامیان دەنگی زۆرتری بووبێ، ئەوەیان جێگای دەگرێتەوە.

٤ـ ئەگەر پلەوپایەکانی «جێگاکانی» زۆربنەی ئەندامانی ئەنجومەن چۆڵ بوون، ئەوە، لەو بارەدا، پێویستە لەسەر ئەنجومەن، لە ماوەی دوو مانگدا، هەیئەی گشتی بانگهێشت بکا، بۆ ئەوەی کۆببێتەوە وکەسانێ بە هەمان ئەو شێوەیەی کە لەم یاسایەدا دیارکراوە، بۆ باقیمەنی ماوەکە بەمەرجێ لەشەش مانگ کەمتر نەبێ، هەڵبژێرێ.

ماددەی نۆزدەهەم:

هەر ئەندامێکی ئەنجومەن، ئەگەر هات و لە ساڵێکدا بەبێ مەعزەرەتی ماقوڵ، لە سێ دانیشتنی بانەوبان یەکدا ئامادە نەبێ، یان لە پێنج دانیشتنی جیابەجیادا ئامادە نەبێ، ئەوە، وەها لە قەڵەم دەدرێ کە دەستی لە کار کێشاوەتەوە.

ماددەی بیستەم:

ئەنجومەن، ئەم کارە تایبەتبە خۆیانەی خۆی هەڵدەسوورێنێ:

١ـ بۆ هێنانە دیی ئامانجەکانی سەندیکا هەوڵ دەدا.

٢ـ پێشنیار، بۆ هەمووارکردنی یاسای سەندیکاکە پێشکەش دەکا.

٣ـ بڕیارەکانی هەیئەی گشتی دەخاتەکار.

٤ـ خزمەتگوزارەکانی سەندیکا دادەمەزرێنێ و، مووچە و تەرقیەیان دیار دەکا.

٥ـ سەیری داواکارییەکانی لەسەندیکادا خۆنوسین «الانتماء الی النقابة» دەکا و، وەرگرتنی ئەندامانیش ئیقرار دەکا.

٦ـ لە حاڵەتێکدا، نەقیب، نوێنەرایەتیی سەندیکا، لە لیژنە رەسمییەکان وهی دی دا نەکا، ئەوە، لەو بارەدا، ئەنجومەن کەسێکی دیکەی بۆ دادەنێ.

٧ـ هەر مەسەلە و شکاتێکی لە لیژنە تایبەتکارەکانەوە، بۆ بێت، هەواڵەیان دەکا.

٨ـ دەربارەی یاساکاری و پلان دانان و بەرنامەی ئیداری لە هەرێمدا، لە رێگەی پێشکەشکردنی پێشنیارەوە، بەشداری دەکا.
٩ـ بۆ وەدیهانینی مەبەستەکانی ئەم یاسایە، لیژنەگەلی فەرعی پێک دەهێنێ.
١٠ـ بوجە تەیار و ئامادە دەکاو، ژمێریارێکی یاساییش بۆ تەدقیقکردنی سەرحساب دادەمەزرێنێ.
١١ـ لە چوارچێوەی نیاز ومەبەستی سەندیکاکەدا، بە موڵک کردنی دارایی و زەوی وزار و، قبوڵکردنی بەخشش«هبات» و دەسنگە«المنح» و شەرتوشرووتی قەرزدان و پێشکەش کردنی کۆمەکی دارایی، هەمووی ئیقرار دەکا.
١٢ـ بۆ هەڵبژاردن، ئامادەکاریی پێویست بەجێ دێنێ.
١٣ـ سەیری داواکاریی دەست لە کارهەڵگرتنی نەقیب و، نوێنەری نەقیب و، هەر ئەندامێکی دیکەی ئەنجومەن دەکا و دەیبڕێتەوە، بەمەرجێ، لەیەکەم کۆبوونەوەی هەیئەی گشتیدا بخرێتە بەردەمی.
١٤ـ بەپێی یاسای کۆمەڵەکان«الجمعیات»، یانەکانی سەندیکا دادەمەزرێنێ و بەڕێوەیان دەبا.
١٥ـ هەندێ لە دەسەڵاتەکانی خۆی، بە نەقیب، یا بە سەرۆکانی لقەکان دەدات.
١٦- بەرەزامەندیی لایەنە پەیوەندیدارەکان بەخشش لەلایەنە بیانییەکان قبوڵ دەکا.

ماددەی بیست و یەکەم:

١ـ نەقیب، بەبڕیارێ کە ئەنجومەن دەیدا، بۆ ئیشوکاری سەندیکا خۆی تەرخان دەکا.
٢ـ رێژەی، بۆکاری سەندیکایی تەرخانکراوەکان، لە داواکاریی ئەنجومەندا، ناشێ لە سێیەکی ئەندامانی ئەنجومەن بە نەقیبیشەوە، بترازێ.

ماددەی بیست ودووەم:

١ــ لیــژنەی زەپتی لە سـەرۆکـێـک و دوو وئەندام و دوو ئەندامی یەدەگ پێک دێ کە ئەنجومـەنی سـەندیکا دایان دەنـێ بەمـەرجێ سەرۆکـەکـەی ئەندامێ بێ لە ئەندامەکانی ئەنجومەن.

٢ــ لیـژنەی زەپتی تایبـەتە بە سـەیرکردنـی هەمـوو ئەو سەرپێچییـانەی کە دەقــەکــانیــان لەم یاســایـەدا هاتووە و، لەو مــەســەلە و شکاتانـەش دەپێـچـێـتـەوە کە ئەنجومـەن بۆی هەواڵە دەکـا و، دەشتـوانێ، یەکێ لە ئەندامـەکـانی خۆی راسپـێـرێ کـە لیّـیـان بکۆڵـێـتـەوە و راپۆرتـێک لە بارەیانەوە پێشکەش بکات.

٣ــ لیـژنەی زەپتی لەسـەر ئەو رێسـایانەی لە یاسـای زەپتی فـرمـانبـەرانی دەوڵەتدا هاتووە، رەفتار دەکا.

ماددەی بیست و سێیەم:

لیژنەی زەپتی بۆی هەیە ئەم سزایانە بدات:

١ـ هۆشیاردان «الانذار».

٢ــ بێ بەشکردنێکی رەفـتـەنی «الحـرمـان المؤقت» لە خـزمـەتگوزاریی سەندیکایی، بۆ ماوەیەک لە ساڵێک نەترازێ.

٣ــ قـەدەغـەکـردنی هەڵـسووڕاندنی پیشـە لەو کـەسـانەی کـە سـەربەدایەرە رەسمـی و نیمچە رەسمییەکانن، بۆ مـاوەیەک لە شەش مـانگ نەترازێ، ئەم قـەدەغـەکردنەش تـەنها کـاری دوای دەوامی رەسـمی دەگـرێتـەوە، بە مەرجێ دایەرەکەشی لەو بڕیاری قەدەغەکردنە ئاگادار بکاتەوە.

ماددەی بیست وچوارەم:

بڕیارەکـانی لیـژنەی زەپتی لەبەردەم دادگـای تەمـیـیـزی هەرێمـدا لە مـاوەی (٣٠) سی رۆژدا کە لەرۆژی تەبلیغەوە دەست پێ دەکا دەکرێ تانەی لێ بدرێ و، بڕیاری ئەم دادگایەش بنبڕە.

ماددەی بیست وپێنجەم:

ئەندام پێویستە خۆی لەم رەفتارانە لابدات:

١ـ کەمتەرخەمی، یا تەگەرەنانەوە لە رێگای جێبەجێ کردنی یاسا و پێڕۆکانی سەندیکادا و، ئەو رێنمایی و بڕیارانەش کە سەندیکا دەریان دەهێنێ.
٢ـ هەڵسوڕاندنی پیشە بەبێ تازەکردنەوەی بەشداربوونی ساڵانە.
٣ـ رەچاو نەگرتنی رەوشی پیشەگەری و، ناوزڕاندن و لەکەدارکردنی حورمەتی پیشە، واتا پێویستە رەفتار بەپێی دەقی رێساکانی پێڕۆی ناوخۆ بکرێ.
٤ـ ناوونیشانێکی پیشەیی لە خۆی بنێ، یا سیفەتێکی درۆی پیشەیی بەخۆی بدا کە بەپێی یاسا وپێڕۆی کارپێ کرا و تەسدیق نەکرابێ و، بەهەر رێگایەکیش، بۆی بکرێ، راگەیاندنی بۆ بکات.
٥ـ بەهۆی کەمتەرخەمییەوە، لە هەڵەیەکی هۆنەرکاریی گەورە تێوەگلێ، زەرەرو زیانێکی گەورە بە پەیوەندداران بگەیێنێ.
٦ـ بەپێچەوانەی دەقی پێڕۆی ناوخۆ، یا ئەو رێنماییانەی کە سەندیکا دەریان دێنێ، لە هەڵسووڕاندنی پیشەکەدا زیاتر پێ درێژبکا.

ماددەی بیست و شەشەم:

هەر ئەندامێ سەرپێچی دەقی ماددەی بیست و پێنجەمی ئەم یاسایە بکا، بە بڕیارێکی ئەنجومەن هەواڵەی لیژنەی زەپتی دەکرێ.

ماددەی بیست و حەوتەم:

١ـ کاروباری لقی سەندیکا لە پارێزگەدا، لەلایەن لیژنەی لقەوە، کە نوێنەری سەندیکایە لەوێ، دەگێڕدرێ.
٢ـ لیژنەی لق لە سەرۆک و چوار ئەندام و دوو ئەندامی یەدەگ پێک دێ، ئەندامانی لقی پارێزگەکە، هەر، سێ ساڵ، جارێ، بە دەنگدانی نهێنی هەڵیاندەبژێرن، بە مەرجێ لەوانە بن کە بەو پیشەیەوە خەریک بن. لیژنەکەش، یەکێ لە چوار ئەندامەکەی خۆی بە نوێنەری سەرۆک هەڵدەبژێرێ بەمەرجێ ماوەیەک پیشەکەی کردبێ لەپێنج ساڵ کەمتر نەبێ.

٣ـ لیژنەی زەپتی هەمان ئەو ڕێسایانە دەگرێتەبەر کە لە یاسای زەبتی فرمانبەرانی دەوڵەتدا هاتووە.

ماددەی بیست وهەشتەم:

لیژنەی لق ئەم دەسەلآتانە هەڵدەسووڕێنێ:

١ـ بڕیارەکانی هەیئەی گشتی و ئەنجومەنی سەندیکا و لیژنەکانیشی دەخاتە کار.

٢ـ خزمەتگوزاران، بۆ لق دادەمەزرێنێ و مزوکرتییان دیار دەکا «دوای تەسدیقکردنی ئەنجومەن».

٣ـ کەسێ دەسنیشان دەکا، بۆ ئەوەی لە لیژنە رەسمییەکان و شتی دیکە، لە پارێزگەکەدا، نوێنەری لق بێت.

٤ـ پێشنیاز و ئامۆژگاریی تایبەت بە کاروباری لق دەخاتە بەردەم ئەنجومەن، ئەمیش، دەربارەیان بڕیار دەردەکا.

٥ـ بوجەی خەمڵکراوی ساڵانەی لق تەیارو ئامادە دەکا و، دەیخاتە بەردەست ئەنجومەن بۆ ئەوەی تەسدیقی بکا.

٦ـ ئەرک ومەسرەفی پێویستی بەڕێوەبردنی کاروباری لق. لە بوجەی لقەکە خەرج دەکا.

٧ـ لیژنەگەلی فەرعی، لە پارێزگەکەدا، بۆ وەدیهانینی مەبەست و ئامانجی سەندیکا پێک دەهێنێ.

٨ـ ئەو دەسەلاتانەش کە ئەنجومەن، بەپێی ئەم یاسایە دەیداتێ هەڵیاندەسووڕێنێ.

بەشی چوارەم

«دارایی سەندیکا»

ماددەی بیست ونۆیەم:

دارایی سەندیکا لەمانە پێک دێ:

١ـ ئابوونەی خۆنووسین «الانتماء» و ئابوونەی سالآنەی بەشداربوون.
٢ـ دەرامەت «ایرادات»ی ئەو پرۆژانەی کە سەندیکا سازبان دەدا.
٣ـ رەسمی نووسینگە (اختصاصیە)کان.
٤ـ پیتاک «الاکتتاب» و قازانجی چاپەمەنی و دەسکەوتی ئاهەنگێڕانی سەندیکا.
٥ـ دەسنگە «منح»کانی لایەنە رەسمی و نیمچەرەسمییەکان و، ئەو پێشکەش و بەخششەش کە «دوای رەزامەندیی لایەنە پێوەندارەکان» لایەنەکانی دیکە دەیدەنێ.

«حوکمە کۆتاییەکان»

ماددەی سییەم:

پێویستە لەسەر وەزیرە پێوەندارەکان، حوکمەکانی ئەم یاسایە بخەنە کار.

ماددەی سی ویەکەم:

ئەم یاسایە لە رۆژی بلآوکردنەوەی لەوەقایعی کوردستاندا، دەخرێتە کار.

د.رۆژ نوری شاوەیس
سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق